

ŽALBA SAVETU SA ŠTAMPU

Nezavisno društvo novinara Vojvodine protiv lista “Politika”

Poštovani,

Nezavisno društvo novinara Vojvodine podnosi Savetu za štampu žalbu povodom tekstova objavljenih u listu „Politika“ koji, između ostalog, tretiraju donacije koje je Nezavisno društvo novinara Vojvodine dobilo od američkih donatorskih kuća u periodu od 2012. do 2014. godine. U pitanju su tekstovi pod nazivima: [„Kako zaraditi 45,000 dolara preštampavanjem starih tekstova“](#) (Politika, 7. januar 2016) i [“Na vaše uvrede mogu samo da odgovorim brojkama”](#) (Politika, 16. januar 2016). Autorka oba priloga je novinarka “Politike” Jelena Popadić. Prvi tekst je treći deo “Politikinog” feljtona “Putevi američkog novca u Srbiji”, a drugi medijski prilog je odgovor nevladinim organizacijama koje su se žalile na netačne informacije iznesene u feljtonu i tendencioznost sadržaja. Ovaj potonji tekst je, pored ostalog, i odgovor na odgovor Nezavisnog društva novinara Vojvodine ([“Stvaranje moralne panike”](#)) povodom trećeg dela feljtona, koji je objavljen u “Politici” 15. januara 2016. godine.

Žalbu ujedno podnosimo i na povezani tekst [„Psovačka strana ‘druge Srbije’“](#) (Politika, 15. januar 2016), čiji je autor Slobodan Antić, a koji je „Politika“, iako svesna da se u njemu iznose netačni podaci i zlonamerne interpretacije, kao i da ima elemenata govora mržnje, preuzima sa rusko-srpskog sajta Fond strateške kulture i objavljuje i na sajtu i u štampanom izdanju lista.

Sigurni smo da ste upućeni da je povodom predmetnog feljtona bilo mnogo polemike u javnosti, i da su se mnoge nevladine organizacije žalile na krajnje neprofesionalni pristup ovoj temi koji im je naneo značajnu štetu, a koji je podrazumevao i čitav niz materijalnih propusta u tekstovima. Postoji opravdana bojazan da je i [napad na Kuću ljudskih prava](#) posledica ovakvog pristupa novinarke i redakcije „Politike“ osetljivoj temi, pristupa koji podseća na pravljenje spiska „državnih neprijatelja“, posebno ako uzmemo u obzir – način interpretacije. Vezu između napisa i napada nije jednostavno dokazati, ali i sama činjenica da se u javnosti ova dva događaja povezuju govore da je temi finansiranja projekata od strane američkih donatorskih kuća– trebalo prići uz dužnu novinarsku i uredničku pažnju, vodeći računa o posledicama koje mogu da tekstovi imaju pogled i bezbednost nevladinih organizacija i njihovih aktivista. O osetljivosti teme svedoči i činjenica da je feljton prenošen i komentaran na brojnim ekstremističkim sajtovima. Posebno vam obraćamo pažnju na komentare koje su se pojavile ispod tekstova iz feljtona na portalima „Politike“, u kojim ima i govora mržnje, kao i prikriivenog ili čak otvorenog poziva na linč. U samim tim komentarima mogu se povratno prepoznati ciljevi i propusti novinarke i uredništva „Politike“.

Pored vidljive tendencioznosti, suštinska slabost teksta „Kako zaraditi 45.000 dolara preštampanjem starih tekstova“ zasniva se na korišćenju samo jednog izvora, što je **u suprotnosti sa stavom 4. člana I Kodeksa novinara Srbije**, koji konstatuje da je novinar dužan da „kada je to neophodno, konsultuje što više izvora i da im omogući da iznesu svoj stav“. Da je neophodno konsultovati više izvora novinarka je, ako ne odmah, morala da zaključi posle prvih reakcija na feljton da podaci koje je objavila jesu nepotpuni i, samim tim, neistiniti. Posebno zabrinjava činjenica da novinarka nije konsultovala niti jednu od organizacija o kojima je pisala, imajući pritom jasnu svest da je moguće da ih svojim tekstom stavi u nezavidan položaj. Ona čak nije konsultovala ni njihove sajtove, gde bi mogla da sazna više informacija o realizaciji projekata o kojim je pisala. Mogla je takođe da poseti i sajtove donatora, gde bi takođe mogla da dođe do mnogo više informacija o samim projektima i njihovim ciljevima, ali i samim finansijskim iznosima donacija. Sajt Fondacija centar se zasniva na **dobrovoljnom dostavljanju informacija o realizovanim projektima** od strane američkih donatora, što govori o njegovoj nedovoljnoj pouzdanosti, pa bi svaki novinar te informacije morao da proveri i kod samih donatora, ali i kod doniranih, što autorka nije činila. Stoga nije čudno što u tekstovima ima brojnih materijalnih grešaka, na koje upozorava ne samo Nezavisno društvo novinara Vojvodine.

Novinarka je prećutala da u feljtonu iznese nekoliko suštinski važnih činjenica i time ozbiljno dovela u zabludu svoje čitaoce. Prva je da su sve donacije o kojima je reč **potpuno u skladu sa zakonima Srbije**, da organizacije koje dobijaju donacije od donatora iz zapadnih zemalja to rade u skladu sa domaćim pozitivnim propisima, što znači da prilikom realizacije projekta plaćaju sve predviđene poreze i doprinose, kao i da same aktivnosti nisu u suprotnosti sa bilo kojim zakonom. Čitaoci su, što se može videti iz komentara, stekli utisak da ova sredstva organizacije dobijaju u gotovini, imputirajući moguću korupciju, kao i da je u pitanju „suvberzivna delatnost“. Druga stvar koja je autorka očigledno namerno prećutala jeste da su u pitanju projekti od društvenog značaja (javnog interesa) i da su uglavnom usmereni na razvoj ljudskih prava, slobode izražavanja, da podstiču demokratske procese u zemlji, kao i da su neki od njih sprovedeni u saradnji sa državnim institucijama. Treća stvar koju je autorka namerno previdela jeste da donacije o kojima je reč podrazumevaju, prvo, razvoj predloga projekta i budžetskih stavki koje su u skladu sa samim projektom i predviđenim aktivnostima, ali i da donirani imaju dužnost da podnose prelazne i konačne narativne i finansijske izveštaje, sa pratećom dokumentacijom donatorima, kao i da sve finansijske i druge aktivnosti podrazumevaju potpunu usklađenost sa zakonima Srbije, što jeste jedan od glavnih uslova donatora. U daljem tekstu ćemo spomenuti i tehnike kojima se autorka služila da iskrivi sliku o smislu i namerama donacija, ali već ove tri informacije su dovoljne da se konstatuje **kršenje člana V (Novinarska pažnje), stav 3 Kodeksa novinara Srbije** koji ukazuju da „prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na stav javnosti o nekom događaju jednako je njihovom namernom iskrivljivanju ili iznošenju laži“.

Veliki broj materijalnih grešaka u tekstu svedoči o činjenici da novinarka nije pristupila poslu sa dužnom novinarskom pažnjom, čime je **prekršila Član V stav 1 Kodeksa novinara Srbije**. U anterfile teksta „Kako zaraditi 45.000 dolara preštampanjem starih tekstova“ pod nazivom „Najviše novca za autonomiju“ navodi se da je NDNV-u, „na čijem su čelu Dinko Gruhonjić i Nedim Sejdinović, američki NED uplatio 242.000 dolara od 2012. do 2014. godine“, što je netačna informacija (u prilogu print screen sa sajta Fondacija za demokratiju). Prema navodima samog sajta Fondacija centar, koji je autorka koristila kao

jedini izvor, američki donatori su u periodu od 2012. do 2014. godine NDNV-u uplatili ukupno 212.500 dolara, a u pitanju tri različite donatorske kuće (RBF, NED i Internews), a ne jedna, kako autorka navodi. NED je u ovom periodu na račun NDNV-a uplatio 94.090 dolara, dakle 147.910 dolara manje nego što to autorka navodi. Još veći problem sa ovim anterfileom jeste to što je u njemu, namerno, prećutano da je u pitanju šest različitih realizovanih projekata, a ne jedan, kako bi to čitaoci mogli da zaključie. Tih šest projekata su podrazumevali veliki broj aktivnosti i angažovanost velikog broja novinara, istraživača i drugih saradnika. U pitanju su seminari i radionice, istraživanja rada 45 lokalnih samouprava, osnivanje i rad novinarsko-istraživačkog centra VOICE, istraživanja stavova političkih partija o raznim političkim i društvenim pitanjima, istraživanja medija, uređivanje i honorari za sajt Autonomija (www.autonomija.info), štampanje publikacija, izrada i održavanje dodatna dva portala (www.voice.org.rs i www.najgradonacelnik.org), 18 (a ne šest, kako se navodi u tekstu) javnih tribina, i još mnogo pratećih aktivnosti. Sve ove informacije NDNV bi ne samo rado podelio sa novinarkom nego bi čak u našem interesu bilo da javnost dodatno sazna za naše mnogobrojne aktivnosti i rezultate, ali nas novinarka nije kontaktirala pre pisanja. Treba dodati i to da su navedeni projekti trajali sve do maja 2015. godine, dakle aktivnosti obuhvataju duži period nego što je navedeno u tekstu. I tu informaciju novinarka je mogla saznati od našeg udruženja. I na sajtu NDNV-a postoje informacije o našim projektima. Autorka sve navedene aktivnosti svodi na: „*Novac je, između ostalog, bio namenjen obezbeđenju javnog dijaloga o decentralizaciji u susret predsedničkim izborima 2012. godine. Ovo udruženje imalo je zadatak da organizuje šest tribina o decentralizaciji, ali i da analizira stavove predsedničkih kandidata o ovoj temi. O svemu ovome NDNV informisao je „glasače” u 80 tekstova objavljenih na sajtu autonomija.info, koji je osnovalo ovo novinarsko udruženje.*”

Ovim je autorka ozbiljno dovela u zabludu čitaoce, jer su oni (što se opet može videti iz komentara) zaključili da je naše udruženje za veoma mali broj aktivnosti dobilo izuzetno mnogo novca. I ovim je autorka prekršila **član V (Novinarska pažnje), stav 3 Kodeksa novinara Srbije**, koji ukazuju da „prećutkivanje činjenica koje mogu bitno da utiču na stav javnosti o nekom događaju jednako je njihovom namernom iskrivljivanju ili iznošenju laži”.

Da u pitanju nije previd govore insinucije autorke u tekstu. Autorka u ovom antrefileu, koji je posvećen NDNV-u, navodi da se na jednoj od mapa „američkog Fondacija centra, Srbija inače prikazuje bez obe pokrajine, ne samo Kosova već i bez Vojvodine”. Tim se jasno insinuiira da naše udruženje radi na otcepljenju Vojvodine u skladu sa „američkim interesima” (ne postoji bilo koji drugi smisao iznošenja te informacije), a ostaje nejasno **kako je novinarka mogla da ima beskrajno poverenje u informacije koje je dobijala na ovom sajtu (jedini njen istraživački resurs) ako se na njemu ne nalaze čak ni valjane mape**. Ovim, anterfileom po našem dubokom uverenju, **prekršen je Član I stav 1, odnosno prekršena obaveza „tačnog, objektivnog, potpunog i blagovremenog informisanja”**, čime je nanosena ozbiljna šteta Nezavisnom društvu novinara Vojvodine i njegovom ugledu, i to **sa očiglednom namerom**. **Nemotivisano navođenje imena rukovodećih ljudi ovog udruženja** može da znači i diskriminaciju na nacionalnoj osnovi, a oni su dodatno (već su bili na meti pretnji i uvreda) dovedeni u neugodan položaj, odnosno njihova bezbednost je ugrožena.

U odgovoru na odgovor Nezavisnog društva novinara Vojvodine pod nazivom “Na vaše uvrede mogu samo da odgovorim brojkama”, još su jasnije namere koje su novinarka i redakcija “Politike” imali

prilikom objavljivanja ovog feljtona. Sada je potpuno jasno da **kršenja Kodeksa novinara Srbije nisu slučajne nego namerna u cilju nanošenja štete nevladinim organizacijama, odnosno u ovom slučaju – Nezavisnom društvu novinara Vojvodine**. Na zamerke da informacije o iznosima koje su američke fondacije uplatile NDNV-u u periodu od 2012. do 2014. godine nisu tačne (tekst „Kako zaraditi 45,000 dolara preštampanjem starih tekstova“), novinarka odgovara:

*“Tako se Nezavisno društvo novinara Vojvodine požalilo da je „Politika“ objavila netačne podatke o donacijama koje stižu na njihov račun. Moram da uputim Nedima Sejdinovića, predsednika IO NDNV-a, na arhivu Fondacija centra. Neka je pomno pročitava, umesto da troši silnu energiju na smišljanje pogrdnih izraza kojim etiketira neistomišljenike. Ako tako učini, na trećoj strani spiska organizacija koje primaju donacije naići će na 212.500 dolara koje je NDNV dobio od nekoliko donatora. Već na 13. stranici videće da je njegovo esnafsko udruženje dobilo još 29.800 dolara od američke Nacionalne zadužbine za demokratiju (NED). **Ovaj novac uplaćen je 2011. godine** za održavanje šest panela na kojima se raspravljalo o decentralizaciji, kao i za obuku novinara i urednika koji izveštavaju na ovu temu.”*

Dakle, ona na primedbu da je pogrešila u iznosu sredstava koje su uplaćene NDNV-u **u periodu od 2012. do 2014. godine**, kao odgovor **navodi iznos koji je uplaćen 2011. godine**. Jasna je namera da, **infantilnom zamenom teza, ukine vlastitu grešku i nanese dodatnu štetu Nezavisnom društvu novinara Vojvodine**. Dakle, iako je i njoj samoj jasno da je napravila čitav niz ozbiljnih grešaka, ona odbija da to prizna i da se izvini zbog toga, nego dodatnim manipulacijama pokušava da oduzme kredibilitet Nezavisnom društvu novinara Vojvodine. Interesantno je da ovaj njen „argument“ (zmena teza) spominje i glavna i odgovorna urednica „Politike“ Ljiljana Smajlović u gostovanju na TV Pink. Ovim činom novinarka **ne samo da je prećutala činjenice nego je sa jasnom namerom manipulirala podacima, kršeći nekoliko članova Kodeksa novinara Srbije**. To je činila i urednica Ljiljana Smajlović, čime je ocrtala i svoju ulogu u difamaciji našeg udruženja. Uzgred, sredstva koja je NDNV dobilo za 2011. godinu namenjena su ne samo za panele i edukaciju novinara nego i za celokupan rad portala www.autonomija.info. A da su čitaoci mogli to da pomisle jasno govore navodi iz teksta Slobodana Antonića kojeg je „Politika“ prenela se rusko-srpskog sajta.

„Politika“ je, dakle, u okviru reagovanja na feljton „Putevi američkog novca“ objavila i tekst Slobodana Antonića pod imenom „[Psovačka strana 'druge Srbije'](#)“ (Politika, 15. januar 2016), u kojem autor iznosi značajan broj uvreda na račun Dinka Gruhonjića i zlonamernih, potpuno iskrivljenih interpretacija njegovih tekstova, sa jasnom namerom poziva na linč predsednika Nezavisnog društva novinara Vojvodine. (Nezavisno društvo novinara Vojvodine će se zbog ovog teksta odlučiti i na sudski postupak zbog povrede ugleda i časti.) Tekst je prepun govora mržnje ([preuzet sa rusko-srpskog sajta Fond za stratešku kulturu](#)), a u njemu se navode i netačni podaci:

*„I sada, takvom Gruhonjiću i takvom sajtu, SAD daju **120.000 dolara godišnje, ili 10.000 dolara mesečno**, za „promociju decentralizacije“! Sajtu koji propoveda čist antisrbizam, rasparčavanje Srbije i secesiju čitave jedne pokrajine od srpske države, takav sajt, dakle, promovise i nagrađuje administracija SAD-a?!“*

Prenošenjem ovog teksta, list „Politika“, iznos koji je već namerno uvećan, a koji se odnosi na sredstva koja je NDNV dobio od američkih donatora, dodatno se uvećava, sa jasnom namerom dezavuisanja Nezavisnog društva novinara Vojvodine i nanošenja štete njegovom ugledu. Čak i prema netačnim podacima „Politike“, iznos bi bio oko 80.000 dolara godišnje (podaci su za tri, a ne za dve godine), ali to Antoniću očigledno nije bilo dovoljno. Iznos je međutim, kako smo rekli, i prema pokazateljima sajta Fondacija centra manji i iznosi manje od 70.000 dolara mesečno (manje s obzirom na činjenicu da su projekti trajali i duže od tri godine). Zapravo, za sam rad sajta „Autonomija“ on je neuporedivo manjih s obzirom na to da se samo jedan, manji deo granta dobijenog od NED-a koristi za rad i održavanje sajta Autonomija, a ostatak za druge aktivnosti. Antonić je, dakle, višestruko uvećao stvarnu sumu namenjenju sajtu „Autonomija“. Preuzimanjem ovog teksta, sa saznanjem (koje je imala ili koju je morala imati) da se u njemu iznose netačne informacije, ali i elemtni govora mržnje, „Politika“ je pokazala koje su zapravo bile namere objavljivanja feljtona „Putevi američkog novca u Srbiji“, a one svakako nisu da se pokrene tema stranih donacija već da se otvori **lov na političke neistomišljenike**.

Član I, stav 2 Kodeksa novinara Srbije navodi da je „pravo medija da imaju da imaju različite uređivačke koncepte, ali je obaveza novinara i urednika da prave jasnu razliku između činjenica koje prenose, komentara, pretpostavki i nagađanja“. Prenošenjem Antonića „Politika“ je prekršila i ovaj član Kodeksa novinara Srbije, kao i članove koje se tiču falsifikovanja činjenica.

Objavljivanjem svih predmetnih tekstova, „Politika“ je prekršila i član Kodeksa novinara Srbije u kojem se navodi da „ekonomski i politički interesi izdavača ne smeju da utiču na uređivačku politiku na način koji bi imao za posledicu netačno, neobjektivno, nepotpuno i neblagovremeno informisanje javnosti“ (**član II, stav 2**).

Nezavisno društvo novinara Vojvodine se nada da će Savet za žalbu prihvatiti argumente našeg udruženja i odlučiti u skladu sa Kodeksom novinara Srbije i savešću, a ne interesima nekog od osnivača.

Novi Sad, 27. januar 2016.

U ime Nezavisnog društva novinara Vojvodine,

Nedim Sejdinović,
predsednik IO NDNV